

Ηλεκτρονική επιστροφή στο χαφιέ του '60

Της ΒΑΝΑΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Στο όνομα της προστασίας της δημόσιας ασφάλειας και της πρόληψης του εγκλήματος θα επιτρέπεται με εισαγγελική εντολή η παρακολούθηση και καταγραφή κάθε ύποπτου συμπεριφοράς.

Η τροπολογία που κατέθεσε χθες στη Βουλή το υπουργείο Δικαιοσύνης, με την οποία νομιμοποιείται και η προληπτική λειτουργία των καμερών στις διαδηλώσεις, οπλίζει τον εισαγγελέα με υπερεξουσίες καθώς από εδώ και στο εξής οι αστυνομικές αρχές θα μπορούν, χωρίς άδεια της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων αλλά ύστερα από εντολή εισαγγελέα, να παρακολουθούν με σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα την ιδιωτική ζωή υπόπτων με σκοπό τη βεβαίωση εγκλημάτων (κακουργήματα ή πλημμελήματα με δόλο).

Με την αόριστη ρύθμιση, που εγείρει σοβαρά αντισυνταγματικά ζητήματα σύμφωνα με τον καθηγητή Αντ. Μανιτάκη, εξαιρούνται από την προστασία του νόμου για τα προσωπικά δεδομένα ύποπτοι «εγκλημάτων ιδίως κατά της ζωής, κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κατά της προσωπικής ελευθερίας, κατά της ιδιοκτησίας, κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων, παραβάσεων της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά, επιβουλής της δημόσιας τάξης».

Τι προβλέπει

Σύμφωνα με το άρθρο, επιτρέπεται η επεξεργασία και συλλογή προσωπικών δεδομένων «από τις δικαστικές - εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους στο πλαίσιο της απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους με σκοπό τη βεβαίωση εγκλημάτων, που τιμωρούνται ως κακουργήματα ή πλημμελήματα με δόλο».

Όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική έκθεση, βασική επιδίωξη της διάταξης είναι οι επεξεργασίες προσωπικών δεδομένων, που αναφέρονται σε τομείς ποινικού δικαίου και δημόσιας ασφάλειας, να τελούν υπό τις πλήρεις εγγυήσεις των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών, που έχουν συνταγματικά κατοχυρωμένη λειτουργική αποστολή, όπως και καθήκον δίωξης και κολασμού εγκληματικών συμπεριφορών.

Ωστόσο, ο καθηγητής συνταγματικού δικαίου, Αντ. Μανιτάκης, τονίζει στην «Ε», «μια τόσο γενική και αόριστη παροχή εξουσιοδότησης στις εισαγγελικές και αστυνομικές αρχές να παρακολουθούν κάθε πράξη, ενεργεια ή συμπεριφορά, χωρίς να προσδιορίζεται εκ των προτέρων ο τόπος συντέλεσής της, με μόνο κριτήριο την υποψία διάπραξης αδικημάτων, δεν θίγει απλώς θεμελιώδεις αρχές του ποινικού δικαίου αλλά παραβιάζει ευθέως κάθε συνταγματική προστασία των δικαιωμάτων της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων».

Από μια πρώτη ανάγνωση της τροπολογίας, ο κ. Μανιτάκης εκτιμά ότι η νομοθετική πρόβλεψη δημιουργεί σοβαρά προβλήματα σύγκρουσης με τις συνταγματικές διατάξεις που κατά τρόπο απόλυτο απαγορεύουν τη χρήση αποδεικτικών μέσων, τα οποία έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου 9, που προστατεύει την ιδιωτική ζωή και του άρθρου 9Α για τη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

Τη θέση αυτή έχει υιοθετήσει και η νομολογία του Αρείου Πάγου, η οποία δεν δέχεται χρήση αποδεικτικών μέσων που θίγουν τα δικαιώματα αυτά, παρά μόνον όταν πρόκειται να προστατευθεί το τεκμήριο των αθωότητας και να αποκαλυφθούν εγκλήματα κατά της ζωής.

Όσο για την επίκληση κοινοτικής οδηγίας, που γίνεται εκ μέρους του υπουργείου Δικαιοσύνης, ο καθηγητής σημειώνει ότι δεν δικαιολογεί την προσβολή συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων. «Αλλωστε» προσθέτει, «η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων γίνεται με συνταγματική εντολή και όχι με εντολή της ΕΟΚ».

Ο επίκουρος καθηγητής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου, Γ. Κατρούγκαλος, επισημαίνει ότι «με την τροπολογία αυτή δεν είναι πια ο δικαστής το κεντρικό πρόσωπο του κράτους δικαίου στη χώρα μας αλλά ο εισαγγελέας. Αυτό όμως είναι ίδιον των αστυνομικών κρατών και όχι των κρατών δικαίου».

Κατά την άποψή του «επιχειρείται να αφαιρεθεί ουσιαστική σχετική αρμοδιότητα από την Αρχή Προστασίας ούτως ώστε να μην υπάρχει διοικητική πράξη για την έκδοση της σχετικής άδειας, η οποία θα μπορούσε να ελεγχθεί από το ΣΤΕ. Ουσιαστικά επομένως μια αρμοδιότητα που θα μπορούσε να ελεγχθεί στο πλαίσιο του κράτους δικαίου από το φυσικό δικαστή μεταβάλλεται σε εισαγγελική εξουσία». Προσθέτει δε «δεν αρκεί η νομοθετική κάλυψη για να καταστήσει τους προβλεπόμενους περιορισμούς συμβατούς με το Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Δικαιωμάτων του Ανθρώπου».

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου απαιτεί οι περιορισμοί αυτοί να είναι ανεκτοί στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Οι προβλεπόμενοι από τον νομο περιορισμοί, με άλλα λόγια οι υπερεξουσίες του εισαγγελέα, είναι τόσο ευρείς που δεν ικανοποιούν το κριτήριο αυτό». Αναφορικά με την ελεύθερη λειτουργία των καμερών στις δημόσιες συναθροίσεις, η τροπολογία προβλέπει «την καταγραφή ήχου ή εικόνας με οποιασδήποτε μορφής τεχνικά μέσα με σκοπό τη βεβαίωση τέλεσης εγκλημάτων μόνον κατόπιν εντολής εισαγγελέα και εφόσον επίκειται σοβαρός κίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια».

Ο υπουργός Δικαιοσύνης, Σωτ. Χατζηγάκης, διαβεβαιώνει ότι αυτοί που έχουν λόγο να φοβούνται είναι οι «κουκουλοφόροι» και βάνδαλοι εχθροί της Δημοκρατίας και όχι όσοι διαδηλώνουν κατά τρόπο νόμιμο και ειρηνικό, αφού οποιαδήποτε καταγραφή θα γίνεται έπειτα από εισαγγελική εντολή. Αποσιωπεί, όμως, ότι στην πορεία του Πολυτεχνείου, οι ελεγκτές της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων διαπίστωσαν ότι οι κάμερες όχι μόνον παρακολουθούσαν τους διαδηλωτές αλλά κατέγραφαν, παρά το γεγονός ότι δεν υπήρξαν επεισόδια και παρά την παρουσία εισαγγελέα.

